

Németország tagadásban

Philip Pilkington

Készítette Philip Pilkington, vezető kutató, MKI
2024. szeptember 25.

Németország tagadásban

A német gazdaság súlyos válságot él át - de a legtöbb németországi véleményvezér és döntéshozó inkább másfelé néz. A hónap elején a német autóipari óriás, a Volkswagen [bejelentette](#), hogy a vállalat 87 éves történetében először fontolgatja egyik üzemének bezárását az országban. Nemrégiben a vállalat azt is [bejelentette](#), hogy leállítja a termelést egyik kínai üzemében. A vállalat nyilvánvalóan komoly problémákkal küzd.

Mindez nem meglepő azok számára, akik az ukrajnai háború 2022. februári kezdete óta figyelemmel kísérik a németországi makrogazdaság képét. A háborúra válaszul a német kormány határozott kötelezettségeket vállalt Oroszország szankcionálására. Németország számára a problémát az jelenti, hogy Oroszország Németország számára a nyersanyagok egyik fő szállítója volt, különösen az energia – olaj és földgáz – formájában. Ez a két ország közötti kapcsolat évszázados, és a kapcsolat megszakítása mindig is mélyreható következményekkel járt a német gazdaságra nézve.

Már hetekkel a szankciók bevezetése után világhosszá vált, hogy azok óriási károkat fognak okozni a német gazdaságnak. Az európai földgázra vonatkozó határidős ügyletek, amelyek előrejelzik a földgáz árát, a háború előtti megawattóránkénti 70 euró körüli összegről 2022 nyarára 335 euróig is felemelkedtek. A határidős árak azóta csökkentek - az ilyen piacok volatilitása miatt rendszerint túlfutnak -, de a jelzés, amelyet küldtek, egyértelmű: a háború és a szankciók után az energiaárak Európában a jövőben nagyon magasak lesznek.

A határidős piacok helyesen jósltak. 2021 óta az európai vállalkozások számára az adók és támogatások után a villamos energia ára 125%-kal emelkedett - nagyobb mértékben, mint a háztartási árak, amelyek körülbelül 50%-kal nőttek. Miközben a határidős árak csökkentek, a villamosenergia-árak magasak maradtak, és nem mutatják a csökkenés jeleit. Márpedig maguk a villamosenergia-árak számítanak, nem a határidős árak, mivel ezek azok a tényleges árak, amelyeket a vállalkozások fizetnek.

Nem ez az egyetlen csapás, amelyet a szankciók okozta energiaválság az európai gazdaságra mért. A magasabb háztartási számlák inflációhoz vezettek, ami azt eredményezte, hogy a munkavállalók magasabb béreket követeltek, hogy meg tudjanak élni. Ez a magasabb bér az egész kontinensen magasabb munkaerőköltségeket eredményez. A háború előtt a munkaerőköltségek Európában jellemzően évi 2% körül emelkedtek, ami nagyjából megfelel az Európai Központi Bank inflációs céljának. A háború óta azonban nem ritka az évi 5-6%-os növekedés.

Ezek a növekvő munkaerőköltségek egy olyan időszakban jelentkeznek, amikor a versenytárs országok munkaerőköltségei csökkennek. A kínai gazdasággal kapcsolatban szkeptikusan nyilatkozóak gyakran kiemelik azt a tényt, hogy az országban nagyon alacsony az infláció, sőt egyenesen defláció van, és azt mondják, hogy ez a

gazdasági gyengeség bizonyítéka. Valójában ez annak köszönhető, hogy a kínai belső piacra rendkívül olcsó csúcstechnológiai termékek - például a kínai gyártású elektromos járművek (EV-k) - áradata érkezik. Az alacsony inflációs ráták azt jelentik, hogy a kínai munkavállalók nem követelnek magasabb béreket, és így, miközben Európában emelkednek a munkaerőköltségek, Kínában csökkennek.

Ezt a versenyképességi különbséget tovább súlyosbítja az Európai Unió elhibázott protekcionista politikája. Az Európai Bizottság nemrégiben bejelentette, hogy 9%-tól 36%-ig terjedő vámokat fog kivetni a Kínában gyártott elektromos járművekre. Ez a 10%-os vámon felül értendő, amelyet az Európába irányuló összes elektromos jármű behozatalára alkalmaznak. Az olcsó árukhoz való hozzáférés nélkül az európai munkavállalóknak magasabb bérekre van szükségük ugyanannyi áru elfogyasztásához, ami tovább rontja Európa versenyképességét.

Vegyünk egy olyan kisvállalkozást, amely egyszerű alkatrészeket gyárt a nemzetközi piacra. Egy ilyen kisvállalkozásnak Európában egy EV körülbelül 50 000 euróba kerül. Kínai versenytársaik azonban átlagosan 30 000 euróért juthatnak hozzá egy elektromos járműhöz. Ha az Európai Bizottság megszokja, hogy masszív vámokat vet ki az európai importra, akkor ez a probléma más árukra is át fog terjedni.

Most vegyük figyelembe, hogy a protekcionista politika csak a háború és a magas energiaárak által kirobbantott versenyképességi válságot figyelembe véve érthető meg. A háború előtt az európai gazdaságban már voltak bizonyos problémák a versenyképesség tekintetében. Ugyanakkor, ezek nagyrészt hosszú távú problémák voltak, mint például a fejlett szociális média szektor hiánya a kontinensen. Amikor azonban a háború kitört és az energiaárak emelkedtek, a politikusi döntéshozók egy nagyon is valós, nagyon is azonnali válságot láttak maguk előtt. A reakciójuk az volt, hogy pánikba estek és önpusztító vámokat vetettek ki Kínára.

Az adatok világosan mutatják, hogy az európai versenyképességi válság középpontjában az energia áll. Nézzük meg a német ipari termelési statisztikákat ebben a tekintetben. Az ipari termelési index egy ország ipara által előállított termelés mennyiségét méri. 2021 óta a német ipari termelés összességében mintegy 5%-kal csökkent. Ha azonban az energiaigényes ipari termelést nézzük, akkor azt látjuk, hogy 15%-kal csökkent.

Bárhová nézünk, mindenhol válságokat látunk, és minden válság mögött ott lapulnak a növekvő munkaerőköltségektől kezdve a csökkenő ipari termelésen át a protekcionizmus pánikszzerű felkarolásáig a háború okozta magas energiaárak. Azt várhatnánk, hogy mivel mindezen problémák gyökere olyan egyszerű, a politikusok és a döntéshozók erre fognak összpontosítani. De nem ez a helyzet. A háborút övező ideológiai hevület miatt tabutéma lett a magas energiaárak megvitatása.

Ez a legvilágosabban akkor látszik, ha megnézzük az Európai Központi Bank korábbi vezetője és Olaszország korábbi miniszterelnöke, Mario Draghi által nemrégiben közzétett versenyképességi [jelentést](#). A jelentés részletesen kitér egy sor állítólagos európai problémára - a versenyképes technológiai ágazat hiányától kezdve a hazai ellátási láncok kérdéséig -, de amikor a központi kérdésről, az energiáról van szó, a jelentés képtelen megragadni a lényegét. A

jelentés mindössze három mondatot szentel annak a ténynek, hogy a szankciók miatt emelkedtek az energiaárak Európában.

A jelentés megoldása erre a problémára még bizarrabb: az energiaárak csökkentése érdekében dekarbonizációt ír elő. A közgazdászok általában úgy gondolnak a dekarbonizációra, mint egy szükséges költségre, amelyet a fosszilis tüzelőanyagok használatának megszüntetése érdekében társadalmainkra rovnak. Tehát elfogadjuk, hogy az energiánk a közeljövőben drágább forrásokból származhat, mert csökkenteni akarjuk a CO₂-kibocsátást. A Draghi-jelentés azonban azt állítja, mindenféle bizonyíték vagy érv nélkül, hogy a szén-dioxid-mentesítés valóban járható út az energiaárak csökkentésére.

Az energiaárakkal kapcsolatos helyzet olyan, mint a császár új ruhája című gyermekmese. A politikusok és döntéshozók a császár, jelen esetben a magas energiaárak előtt állnak, amint az meztelenül vonul az utcákon, és nem tudnak rámutatni a problémára, mert félnek a társaik reakciójától. A kár, amelyet ez a kollektív hazugság okoz Európának, mérhetetlen - és Európa ipari erőközpontja, Németország szenved a legtöbbet.

Mivel a német vezetők olyan helyzetbe kényszerülnek, hogy hazudniuk kell a problémáik gyökeréről, még irracionálisabbá válnak. Vegyük például a németországi atomenergiát. Idén augusztusban az emberek világszerte elborzadva [nézték](#), ahogy Németországban lerombolják a grafenrheinfeldi atomerőművet. Bárki, aki olvasott újságot, tudta, hogy Németországban súlyos energiaválság van, amely tönkreteszi a gazdaságát, és mégis itt volt egy videó arról, hogy a német kormány lerombolja azokat az energiaforrásokat, amelyek segíthetnek a probléma enyhítésében.

A német közvélemény, akárcsak a gyermek, aki végre felhívja a figyelmet a császár meztelenségére, kezd rájönni, hogy komoly probléma van a vezetéssel - amely úgy tűnik, hogy el akarja pusztítani önmagát és az országát. Ez magyarázza az alternatív politikai pártok, mint a jobboldali Alternatíva Németországért (*Alternative für Deutschland*) és a kelet-németországi baloldali Sáhra Wagenknecht Szövetség (*Bündnis Sahra Wagenknecht*) elképesztő választási sikereit. Ezek a pártok Németországban a másként gondolkodókhoz kötődnek, de a lakosság egyre nagyobb része kezdi felismerni, hogy a jelenlegi politikai osztály nem az ország érdekeit tartja szem előtt. Ahogyan Kelet-Németország harminc évvel ezelőtt csendesesen fellázadt a szovjet szatellitállam ellen, úgy láznak ma a Berlinből érkező hasonló szintű gazdasági rossz gazdálkodás ellen.

Ahhoz, hogy Németország megfordítsa szerencsáját, vissza kell szereznie az olcsó vezetékes gázhoz való hozzáférést. Ez azt jelenti, hogy véget kell vetni az ukrajnai háborúnak, és a szankciókat - vagy legalábbis azok egy részét - fel kell oldani. Ez elkerülhetetlen. Nincs olyan forgatókönyv, amelyben Németország egy évszázadon vagy akár egy évtizeden keresztül viseli ezt a büntetést. A kérdés azonban az, hogy mennyi időbe telik, amíg Németország elkezd észszerűen viselkedni. Minél tovább tart a jelenlegi abszurd helyzet, annál nagyobb kárt okoz a német gazdaságnak.